

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft:

- Voorontwerp van decreet tot wijziging van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, wat betreft de uitvoering van de visienota lokaal erfgoedbeleid en de toekenning van beboetingsbevoegdheid aan de gewestelijke beboetingsentiteit
- Tweede principiële goedkeuring

In de visienota lokaal onroerenderfgoedbeleid zet de Vlaamse regering de krijtlijnen uit voor een versterkte samenwerking tussen het Vlaamse en het lokale beleidsniveau op het vlak van onroerend erfgoed, en een grotere betrokkenheid van die laatste.

Dit wijzigingsdecreet geeft op decretaal vlak uitvoering aan deze visienota. De wijzigingsbepalingen focussen op de volgende beleidsmaatregelen en -doelstellingen:

1. De oprichting van bijkomende erkende onroerenderfgoedgemeenten aantrekkelijker maken door een rechtsgrond te bieden voor een structurele subsidie.
2. De verdere uitbouw van een lokaal onroerenderfgoedbeleid stimuleren door:
 - a. een duidelijker taakverdeling tussen het lokale en het Vlaamse bestuursniveau, bijvoorbeeld via de creatie van een inventaris van het landschappelijk erfgoed;
 - b. erkende onroerenderfgoedgemeenten de bevoegdheid te geven om de inventaris bouwkundig erfgoed en de nieuwe inventaris landschappelijk erfgoed vast te stellen, en bepaalde handelingen aan vastgestelde inventarisitems toelatingsplichtig te maken;
 - c. de meldingsplicht bij beschermde stads- en dorpsgezichten decretaal te verankeren en het niet-naleven ervan strafbaar te stellen;
 - d. de huidige restricties voor erkende onroerenderfgoedgemeenten om op hun grondgebied percelen of gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt vrij te stellen van archeologisch onderzoek weg te werken.
3. Het optimaliseren van de rechtsgevolgen van vastgesteld geïnventariseerd erfgoed en het duidelijker omschrijven van de motiveringsplicht voor vergunningverleners in het geval van sloop en kap van vastgestelde items op de inventarissen voor het bouwkundig of landschappelijk erfgoed en op de landschapsatlas.

4. Een rechtsgrond creëren voor een nieuwe premie voor de buitensporige directe kost van verplicht uit te voeren archeologisch onderzoek van menselijke inhumatieresten.
5. Een meer gestroomlijnd handavingsluik, binnen de afgesproken taakverdeling tussen de twee bestuursniveaus.
6. De onroerenderfgoedregelgeving 'futureproof' en rechtszeker maken, en waar mogelijk regeldruk verminderen.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsveld Onroerend Erfgoed

ISE 1: partnerschappen rond erfgoedzorg

Doelstelling "iedereen koestert het onroerend erfgoed als een evident en integraal deel van onze leefomgeving, cultuur, identiteit en natie." (beleidsnota Onroerend Erfgoed, p. 15)

Erfgoed maakt deel uit van onze leefomgeving, cultuur, identiteiten natie. Het ontleent er een betekenis, rol en invulling aan. Daarom staat onroerenderfgoedzorg niet op zichzelf. Die kan alleen maar vorm krijgen als de gebruikers van de leefomgeving het belang en de meerwaarde van erfgoed inzien en zich ertoe engageren om het in stand te houden. We willen dan ook een evidentie maken van dat engagement.

Samen met de gebruikers van onze leefomgeving geven we gestalte aan het erfgoedbeleid. We zetten de dialoog met erfgoedgemeenschappen verder en rekenen op lokale besturen en partnerverenigingen als tussenpersoon om de dialoog in goede banen te leiden. Daarnaast laten we erkende onroerenderfgoedgemeenten verder uitgroeien tot echte eerstelijnspartners in de uitvoering van het beleid. Erfgoed en erfgoedzorg zijn meer dan een 'doel op zich'. Het zijn katalysatoren om bredere maatschappelijke uitdagingen het hoofd te bieden

➔ Operationele doelstelling "We moedigen elke gemeente aan om een lokaal onroerenderfgoedbeleid te voeren." (beleidsnota Onroerend Erfgoed, p. 15-16):

We moedigen lokale overheden aan om een eigen erfgoedbeleid te voeren. Lokale besturen die het engagement op nemen worden ondersteund door het agentschap.

Lokale besturen zijn sleutelspelers in het erfgoedbeleid: ze kunnen richting geven aan het oplossen van erfgoedvraagstukken. We stimuleren lokale besturen om een gedragen onroerenderfgoedbeleid te voeren. De Vlaamse overheid stelt hierbij haar kennis en expertise beschikbaar. De intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten zijn een complementaire partner. We zetten samen in op het beschikbare instrumentarium, waaronder erfgoedinventarissen, onroerenderfgoedrichtplannen en beheersplannen. Ik volg daarbij ook het proces van de regiovorming, onder aansturing van mijn collega-voor binnenlands bestuur op de voet. Zodra die regio's vorm krijgen, zal ik het initiatief nemen om de regionale afbakeningen en de vormen van intergemeentelijke samenwerking daarop af te stemmen.

Lokale besturen zullen actiever betrokken worden bij het beschermen van ons onroerend erfgoed. Zij spelen tevens een belangrijke rol bij het evalueren van ons erfgoedbestand. Daarnaast moet bij beschermings- of restauratiebeslissingen ook rekening gehouden worden met het belang dat zij hechten aan het erfgoed in het kader van geïntegreerde projecten of hun uitgewerkte visie op onroerend erfgoed.

Verskillende steden en gemeenten voeren vandaag al een voorbeeldig onroerenderfgoedbeleid. Een erkenning als onroerenderfgoedgemeente zou de bekroning moeten vormen van deze voorbeeldrol. Toch is de drempel voor veel steden en gemeenten nog te hoog. Het label 'erkende erfgoedgemeente' moet uitgroeien tot symbool van lokale erfgoedexpertise, maar ook van de autonomie die de Vlaamse overheid aan lokale besturen biedt. Daarom is het belangrijk dat de gemeenten die nu al klaar zijn voor een erkenning, daadwerkelijk een erkenning aanvragen. We denken daarbij met name aan de Vlaamse centrumsteden. We moedigen die gemeenten aan om dat te doen en begeleiden hen, zodat we bij de volgende erkenningsrondes in 2020 en vooral 2023 een wezenlijke aangroei van het aantal aanvragen kunnen noteren.

Het agentschap Onroerend Erfgoed en de erkende onroerenderfgoedgemeenten leggen samen een groenboek voor aan de Vlaamse Regering, met de krijtlijnen van een partnerschap, uitgaande van een volwaardige taakverdeling. De bouwstenen van deze taakverdeling zijn: het geografisch inventariseren, het beheer van het beschermd en niet-beschermd erfgoed op het lokale grondgebied, de adviezen, toelatingen, financiële ondersteuning en handhaving. We stimulerende lokale besturen, en in het bijzonder de erkende erfgoedgemeenten, in de uitbouw van een lokaal handavingsbeleid. We bieden op vraag nieuwe opleidingen aan voor lokale verbalisanten. Erkende gemeenten moeten in principe volwaardig bevoegd kunnen worden voor al deze taken, waarbij de Vlaamse overheid zich als ondersteunend expertisecentrum profileert. De financiële consequenties van deze samenwerking en in het bijzonder het daartoe vereiste instrumentarium (bv. het opzetten van een systeem voor digitale informatie-uitwisseling ...) zijn daarbij een bijzonder aandachtspunt.

De mogelijkheden en bijhorende randvoorwaarden voor een lokaal onroerenderfgoedbeleid krijgen een volwaardige doorvertaling in de Vlaamse regelgeving. Daarbij bekijken we niet alleen de onroerenderfgoedregelgeving. Ook ander instrumentarium, zoals de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening, moet rekening houden met de nieuwe partnerschappen en juridische mogelijkheden toelaten voor het voeren van een lokaal erfgoedbeleid voor niet-beschermd erfgoed.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Goedkeuring visienota 'lokaal onroerenderfgoedbeleid' door de Vlaamse Regering op 26 februari 2021 (VR_2021_2602_DOC_194-1 en 2).

Dit voorontwerp van decreet werd aangepast aan het taal- en wetgevingsadvies nr. 2021/398 van 5 november 2021.

De Inspectie Financiën heeft ten gronde een gunstig advies verleend op 4 november 2021, mits de budgettaire meerkost wordt gecompenseerd.

- In haar advies wijst de Inspectie van Financiën erop dat "naarmate veel gemeenten in de toekomst een erkenning [als onroerenderfgoedgemeente] zullen aanvragen, ... de budgettaire weerslag serieus kan oplopen. ... Hieromtrent wordt in de ontwerp-nota aan de Vlaamse regering geen verdere toelichting verstrekt."

De afspraken over de financiering van de onroerenderfgoedgemeenten en intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten worden na het bijkomend consulteren van verschillende actoren gemaakt bij de opmaak van het uitvoeringsbesluit.

- De Inspectie van Financiën haalt daarnaast de onduidelijkheid aan van de budgettaire impact van de aangekondigde premie om de buitensporige directe kost van het verplicht uit te voeren archeologisch onderzoek van menselijke inhumatieresten te compenseren.

Het klopt dat hierover op dit moment nog geen duidelijkheid bestaat. Het agentschap Onroerend Erfgoed brengt op dit moment de archeologische onderzoeken in kaart die sinds 2016 zijn uitgevoerd, en waarbij menselijke resten werden aangetroffen. Op basis van de conclusies van dit onderzoek zal een concreet voorstel ontwikkeld worden.

Het begrotingsakkoord werd verleend op 8 november 2021.

Dit voorontwerp van decreet tot wijziging van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, wat betreft de uitvoering van de visienota lokaal erfgoedbeleid en de toekenning van beboetingsbevoegdheid aan de gewestelijke beboetingsentiteit werd een eerste keer principieel goedgekeurd op 19 november 2021.

1. Het advies van de Vlaamse Toezichtscommissie

Op 23 november 2021 werd om het advies van de Vlaamse Toezichtcommissie verzocht over voorliggend ontwerp van decreet, inzonderheid over artikelen 52 t.e.m. 56.

Op 14 december 2021 verstrekke de Vlaamse Toezichtcommissie over dit ontwerp advies nr. 2021/99.

In haar advies onderzocht de Vlaamse Toezichtcommissie inzake de bescherming van persoonsgegevens de volgende aspecten: de kwaliteit van de regelgevende grondslag, de doelbinding, de verantwoordelijkheid, de minimale gegevensverwerking, juistheid, rechten van de betrokkene en transparantie en de beveiligingsmaatregelen.

Hierna wordt ingegaan op de opmerkingen van de Vlaamse Toezichtcommissie die nadere behandeling of toelichting vergen.

- Over de regelgevende grondslag merkt de Vlaamse Toezichtcommissie op dat het ontwerp of de memorie niet expliciet vermeldt op grond van welke rechtvaardigingsgrond in de AVG de verwerking van persoonsgegevens zal plaatsvinden.

Reactie:

Het ontworpen artikel 11/1.1.1. wordt in die zin aangepast.

- De Vlaamse Toezichtcommissie geeft vervolgens aan dat er sprake is van de verwerking van persoonsgegevens als bedoeld in artikel 10 AVG, namelijk het uittreksel uit het strafregister en hier strengere maatregelen moeten worden voorzien. In casu meent de VTC dat er een gegevensbeschermingseffectenbeoordeling moet worden uitgevoerd voor deze verwerking.

Reactie:

De voorziene maatregelen in randnummer 26 van het advies werden reeds voorzien. Het agentschap Onroerend Erfgoed voorziet voor de ontwikkeling van elke nieuwe procesapplicatie of nieuwe vorm van verwerking waar noodzakelijk een gegevensbeschermingseffectenbeoordeling conform artikel 35 AVG.

- Wat betreft de doelbinding stelt de VTC dat er noch in het ontwerp, noch in de memorie expliciete doeleinden voor de verwerking worden vermeld.

Reactie:

De betrokken passage in de memorie van toelichting wordt in die zin aangevuld.

- Inzake de verantwoordelijkheid geeft de VTC aan dat het ontwerp geen specifieke bepalingen bevat over wie de verwerkingsverantwoordelijke is.

Reactie:

Het ontworpen artikel 11/1.1.1. wordt in die zin aangepast.

- Wat betreft de minimale gegevensverwerking en meer bepaald de bewaartermijn stelt de VTC dat de selectieregels geen maximale bewaartermijn inhouden en deze dus nog moet worden bepaald.

Reactie:

De beheersregels waar het ontworpen artikel 11/1.1.3. naar verwijst bevatten wel degelijk maximale bewaartermijnen voor elke categorie van (persoons-)gegevens.

- Inzake transparantie raadt de VTC aan het ontwerp aan te vullen met de verplichting om de vermeldingen op te nemen in de communicatie met de burger zodat de betrokkenen goed geïnformeerd worden over de verwerking van hun gegevens.

Reactie:

Zoals de VTC zelf stelt verplicht artikel 12 AVG de verwerkingsverantwoordelijke passende maatregelen te nemen opdat de betrokkenen de informatie over de verwerking van hun gegevens ontvangen. Die verplichting opnemen in voorliggend ontwerp is dus overbodig vermits die rechtstreeks voortvloeit uit artikel 12 AVG. Daarnaast kan ook meegegeven worden dat het agentschap Onroerend Erfgoed in de communicatie met de betrokkenen steeds verwijst naar de informatie op de algemene website van het agentschap, waarin de privacyverklaring wordt toegelicht.

- Tenslotte geeft de VTC nog aanbevelingen over bijkomende beveiligingsmaatregelen die intern kunnen worden uitgewerkt.

Reactie:

Hiervan wordt akte genomen en hiermee wordt in de mate van het mogelijke rekening gehouden in de dagelijkse werking.

2. Het advies van de Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening – Onroerend Erfgoed (SARO)

De SARO werd op 22 november 2021 gevraagd advies te geven over voorliggend voorontwerp van decreet tot wijziging van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het advies werd op 22 december bezorgd.

In zijn advies gaat de SARO eerst en vooral in op **de totstandkoming van het voorliggend ontwerpdecreet**. De SARO merkt op dat een aantal maatregelen die de visienota introduceert nog niet geconcretiseerd worden in het ontwerpdecreet.

Het klopt dat het wijzigingsdecreet in een aantal gevallen enkel de rechtsbasis biedt voor in de visienota aangekondigde aanpassingen. De precieze invulling zal door middel van een aanpassing van

het Onroerenderfgoedbesluit worden voorzien. Vanuit regelgevend en juridisch oogpunt is dit geen ongebruikelijke manier van werken.

Over de precieze invulling van een aantal zaken wordt op dit moment nog overlegd met vertegenwoordigers van lokale besturen en IOED's, binnen de krijtlijnen die het wijzigingsdecreet uitzet. Daardoor is het nog niet mogelijk om dat volledige kader in deze nota mee te geven. Maar de wijziging van het Onroerenderfgoedbesluit zal uiteraard ook aan de SARO worden voorgelegd voor advies.

Daarbij aansluitend benadrukt de SARO het belang van een **breed participatieproces** met inbreng van alle betrokkenen, op lokaal en bovenlokaal niveau. De SARO suggereert specifiek dat het lopende overleg met vertegenwoordigers van lokale besturen en IOED's wordt uitgebreid naar het brede onroerenderfgoedveld en het maatschappelijke middenveld.

In deze fase kiezen we ervoor te overleggen en knopen door te hakken met de directe betrokkenen, de driehonderd Vlaamse gemeenten en dertig IOED's. Dat is niet onlogisch: zij worden in de eerste plaats geconfronteerd met de implementatie van de visienota, en moeten met name op een aantal vlakken een nieuwe rol opnemen.

Voor de aftoetsing met het maatschappelijk middenveld voorziet het totstandkomingsproces van een wijzigingsdecreet standaard ook een aantal kapstukken: er is de adviesvraag aan de SARO – waarin het middenveld vertegenwoordigd is – alsook de behandeling in het Vlaamse parlement. Tot slot speelt ook de strakke deadline, door de koppeling aan de Beleids- en beheerscyclus (BBC) voor erkende onroerenderfgoedgemeenten.

Uiteraard zal het communicatietraject dat opgezet zal worden na de goedkeuring van respectievelijk dit wijzigingsdecreet en het gewijzigde Onroerenderfgoedbesluit in de tweede helft van 2022, zich ook richten andere betrokkenen.

De SARO vraagt in haar advies in welke mate de **inhaalbeweging op het vlak van erkende onroerenderfgoedgemeenten**, die de visienota wenst te realiseren, gericht is op alle lokale besturen of enkel focust op de dertien centrumsteden. Het antwoord is dat op zich elke Vlaamse gemeente erkend kan worden als onroerenderfgoedgemeente. Maar in de praktijk zal niet elke gemeente over de middelen (personeel, financieel, ...) beschikken om dat te doen zonder structurele ondersteuning. Voor de grotere gemeenten (i.c. de 'centrumsteden', die vaak al een goed functionerende onroerenderfgoeddienst hebben) is de drempel waarschijnlijk kleiner. Vlaanderen stelt daarom als ambitie voorop dat alle dertien centrumsteden op termijn over een erkenning als onroerenderfgoedgemeente beschikken. Voor de overige gemeenten geldt dat ze een erkenning als onroerenderfgoedgemeente kunnen nastreven, maar dit bij voorkeur doen binnen de schoot van een erkende IOED. De financiële consequenties van dit ambitieniveau zullen verduidelijkt worden bij de wijziging van het Onroerenderfgoedbesluit.

Wat betreft het **inventariseren** stelt de SARO dat het ontwerpdecreet de bevoegdheden inzake het wetenschappelijk inventariseren en vaststellen herschikt. Dat klopt inderdaad voor wat betreft het vaststellen. Maar het wetenschappelijk inventariseren van bouwkundig erfgoed was in 2017 al toegewezen aan de gemeenten. Nu komt daar, niet geheel onlogisch, ook de inventaris landschappelijk erfgoed bij.

De SARO herhaalt wat inventariseren betreft haar pleidooi voor *“een maximale integratie van de inventarissen alsook voor een Vlaams beleidskader ‘opdat zowel de Vlaamse inventarisatie als de gemeentelijke inventarisatie éézelfde terminologie, éézelfde vaststellingsprocedure kennen alsook dezelfde rechtsgevolgen”*. Dit wijzigingsdecreet, en de filosofie achter de voorgestelde wijzigingen, sluit hier wel degelijk bij aan. Alleen is het ook de bedoeling om lokale besturen meer() aan zet te brengen wanneer het gaat om lokaal erfgoed. Maar dat gebeurt wel degelijk binnen duidelijke kaders, waardoor eenvormigheid gegarandeerd kan worden. De lokale vaststellingsprocedure is bijvoorbeeld

uniform voor elke erkende onroerenderfgoedgemeente. Ze is bovendien gespiegeld aan de Vlaamse procedure. Het agentschap Onroerend Erfgoed werkt ook aan een digitale toepassing, het Erfgoedportaal. Dat instrument – de centrale databank waar het advies naar verwijst - zal ook voor lokale besturen het werkinstrument zijn om te inventariseren. Via het gebruik van die toepassing zal ook het inventariseren door lokale besturen deels op een gestandaardiseerde manier verlopen. Ook de geïntegreerde ontsluiting van alle verschillende inventarissen via de website van het agentschap, zoals vandaag al het geval is, wordt ongewijzigd verder gezet.

Het klopt inderdaad dat de Landschapsatlas die we vandaag kennen blijft bestaan, en dat deze de bevoegdheid blijft van de Vlaamse overheid. De enige aanpassing die het wijzigingsdecreet voorstelt is dat de landschapselementen eruit worden gelicht, en deel gaan uitmaken van de nieuwe inventaris landschappelijk erfgoed.

De SARO merkt terecht op dat er een directe relatie is tussen inventariseren en beschermen. Het feit dat lokale besturen mee inzetten op wetenschappelijk inventariseren kan in dat verband beschouwd worden als een extra troef om de inventaris te gebruiken als basis voor beschermingen: in plaats van één partij – de Vlaamse overheid – die de taak opneemt zijn het er nu in het beste geval driehonderd. Het klopt inderdaad dat het dan wel belangrijk is om met de lokale besturen goede afspraken te maken over onder meer de criteria die gehanteerd worden bij het inventariseren. Om de continuïteit en uniformiteit te bewaren, worden de huidige voorwaarden voor opname in het Onroerenderfgoedbesluit behouden.

Wanneer het gaat over het koppelen van **rechtsgevolgen aan inventarissen** merkt de SARO verschillende dingen op:

- Om te beginnen verwijst de SARO naar de in 2021 opgeleverde studie [Analyse van de doelmatigheid van de rechtsgevolgen van de vastgestelde inventarissen onroerend erfgoed](#). De raad betreurt dat “het ontwerpdecreet niet dieper ingaat op de resultaten van deze analyse en eenzijdig blijft inzetten op het koppelen van rechtsgevolgen aan de inventarissen onroerend erfgoed.” De studie stelt vast dat de rechtsgevolgen nog steeds opportuun zijn. Ze formuleert suggesties voor optimalisering, die nog verder bekeken moeten worden. De studie stelt evenwel niet voor om bestaande rechtsgevolgen te schrappen.
- De SARO herhaalt het bezwaar dat ze al eerder bij de visienota zelf formuleerde: door erkende onroerenderfgoedgemeenten de kans te bieden om lokale toelatingsplichten op te leggen zullen op termijn grote verschillen ontstaan tussen diverse gemeenten. Dat klopt, maar slechts in beperkte mate. De SARO concludeert bijvoorbeeld ten onrechte dat de algemeen geldende rechtsgevolgen voor vastgestelde inventarisitems op dat moment vervallen. Dat is niet zo. Die Vlaamse rechtsgevolgen blijven van kracht, ook wanneer een erkende onroerenderfgoedgemeente zelf begint vast te stellen. Het enige dat op dat moment wijzigt is dat die erkende onroerenderfgoedgemeente een bijkomend rechtsgevolg kan instellen, door lokale toelatingsplichten te voorzien. Het is dus enkel op dat vlak dat er een verschil zal ontstaan tussen gemeenten. Bovendien zal dat verschil in de praktijk eerder beperkt zijn, omdat een erkende onroerenderfgoedgemeente slechts uit een beperkt aantal lokale toelatingsplichten zal kunnen kiezen. Dat betekent dat het verschil tussen twee vastgestelde inventarisitems, het ene in een erkende onroerenderfgoedgemeente en het andere niet, hooguit erin zal bestaan dat een beperkt aantal extra lokale toelatingsplichten zullen gelden. De SARO erkent dat de uniformiteit die op die manier bewaakt wordt van groot belang is. Net zoals bij beschermd erfgoed zal het gewijzigde Onroerenderfgoeddecreet het kader voor lokale toelatingsplichten bepalen. De concrete toelatingsplichten en de aanvraagprocedure worden geregeld via een wijziging van het Onroerenderfgoedbesluit. Het gaat om toelatingsplichten binnen de volgende drie groepen:

1° het uitvoeren van werken aan het dak en de buitenmuren van constructies, met name:

- a) het verwijderen, vervangen of wijzigen van dakbedekking en gootconstructies;
- b) het wijzigen van de kleur van afwerkingslagen;

- c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de textuur of samenstelling van afwerkingslagen, inclusief het verwijderen van voegen en het hervoegeen;
- d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerk, deuren, ramen, luiken, poorten, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
- e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen.

2° het fundamenteel en structureel wijzigen van de aanleg van tuinen, parken en begraafplaatsen met erfgoedwaarde.

3° het uitvoeren van de volgende handelingen in het interieur :

- a) het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, trappen, binnenschrijnwerk;
- b) het verwijderen, vervangen of wijzigen van waardevolle interieurdecoratie.

De precieze juridische formulering van de hier voorgestelde toelatingsplichten wordt bekeken bij de voorbereiding van het ontwerp van wijziging van het Onroerendergoedbesluit. Om pragmatische en praktisch-juridische redenen wordt geprobeerd ze zoveel mogelijk te modelleren op de toelatingsplichten die vandaag al voor beschermde goederen bestaan¹.

Ook in andere beleidsvelden zoals bijvoorbeeld ruimtelijke ordening kan een lokaal bestuur vandaag eigen beleid voeren en zelf keuzes maken bij de inzet van het bestaande instrumentarium, dat mogelijk afwijkt van een naburige gemeente. Op die manier is het dus ook al perfect mogelijk dat de een Vlaamse gemeente een andere kijk ontwikkelt of een ander regime oplegt voor een onroerend goed dat is opgenomen in een (al dan niet) vastgestelde inventaris.

Over de mogelijk op te leggen lokale toelatingsplichten wordt momenteel nog gepraat met vertegenwoordigers van lokale besturen en IOED's. Maar het zal een beperkte lijst zijn, die gemodelleerd wordt op de specifieke toelatingsplichten voor beschermde monumenten, stads- en dorpsgezichten en cultuurhistorische landschappen (Hoofdstuk 6, afdeling 2 'Toelatingsplichten' in het Onroerendergoedbesluit).

- De bedenking van de SARO over de beperkte bescherming van sommige werelderfgoederen en vooral de bijhorende bufferzones is terecht. Dit is een knelpunt. Maar het is maar de vraag of dit opgelost kan worden door erkende onroerendergoedgemeenten de mogelijkheid te bieden om handelingen in deze door Unesco erkende zones toelatingsplichtig te maken. Het is met andere woorden een problematiek die verder onderzoek vergt.
- Wat de vaststellingsprocedure voor erkende onroerendergoedgemeenten betreft stelt de SARO vast dat het wijzigingsdecreet daar een volwaardig openbaar onderzoek voorziet, terwijl dit voor de vaststelling op Vlaams niveau beperkt blijft tot de behandeling van opmerkingen en bezwaren over feitelijkheden. Dat verschil heeft te maken met de reikwijdte van de vaststelling – die in het geval van erkende onroerendergoedgemeenten ook specifieke lokale toelatingsplichten kan omvatten.
- Met betrekking tot de duidelijker omschreven meldingsplicht merkt de SARO op dat erfgoedkenmerken vaak niet zo goed omschreven zijn. De bedenkingen over een kwaliteitsnorm voor de motivatie, en richtlijnen voor de beoordeling van sloopaanvragen zullen aan bod komen in het coachend traject dat het agentschap zal opstarten.
- De slotopmerking van de SARO, om ook natuurlijke of rechtspersonen die aangesteld worden door een erkende onroerendergoedgemeente de bevoegdheid te geven om het onderzoek te voeren naar erfgoedkenmerken en -elementen is pertinent. Artikel 15 van het voorontwerp van decreet wordt in die zin aangepast.

¹ Zie Onroerendergoedbesluit, art. 6.2.4 (beschermde monumenten), 6.2.5 (beschermde stads- en dorpsgezichten) en 6.2.6 (beschermde cultuurhistorische landschappen).

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

Voor een algemene toelichting bij het voorontwerp van decreet verwijzen we naar de Memorie van Toelichting die bij het voorontwerp wordt gevoegd.

B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Voor een artikelsgewijze toelichting van het ontwerp van decreet : zie de Memorie van Toelichting.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Het wijzigingsdecreet stelt twee aanpassingen voor aan hoofdstuk 10 “Financiering onroerendergoedzorg” van het Onroerendergoeddecreet, die potentieel een budgettaire impact hebben:

- 1) Het wijzigingsdecreet creëert een rechtsgrond om in de toekomst niet alleen erkende intergemeentelijke onroerendergoeddiensten, maar ook erkende onroerendergoedgemeenten een subsidie toe te kennen binnen het kader van een samenwerkingsovereenkomst (wijziging van artikel 10.1.1. Onroerendergoeddecreet).
Een subsidie voor erkende onroerendergoedgemeenten valt onder het ISE ‘Partnerschappen rond onroerendergoedzorg’ en zal worden aangerekend op het begrotingsartikel QG0-1QGG2BD-WT ‘Stimuleren van interlokale samenwerking, depotwerking en archeologiefondsen en van projecten voor onderzoek en voor educatie en publiekswerking.
- 2) Via een wijziging van artikel 10.2.1. van het Onroerendergoeddecreet wordt het mogelijk om premies toe te kennen bij een buitensporige directe kost van het verplicht uit te voeren archeologisch onderzoek van menselijke inhumatieresten.
Een premie buitensporige kost van verplicht uit te voeren onderzoek van menselijke inhumatieresten valt onder het ISE ‘Kwaliteit van de onroerendergoedzorg’ en zal worden aangerekend op het begrotingsartikel: QG0-1QGG2CB-WT ‘Ondersteunen van een kwaliteitsvol erfgoedbeheer’.

De concrete budgettaire impact zal duidelijk worden wanneer de precieze modaliteiten bepaald zullen worden door de Vlaamse regering.

B. ESR-TOETS

Niet van toepassing – de ESR-toets wordt behandeld wanneer de precieze modaliteiten bepaald worden bij een wijziging van het Onroerendergoedbesluit.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

De voorgestelde aanpassingen aan het wijzigingsdecreet hebben netto geen impact op het personeelsbestand of de personeelsbudgetten van de Vlaamse overheid. Wel is het mogelijk dat het takenpakket van huidige personeelsleden zal wijzigen (bijvoorbeeld meer inzetten op een coachende rol).

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

De visienota 'lokaal onroerendergoedbeleid' heeft als doel om een versterkte samenwerking tussen het Vlaamse en het lokale beleidsniveau op het vlak van onroerend erfgoed te realiseren, en een grotere betrokkenheid van die laatste tot stand te brengen. Voor lokale besturen die hierop willen inzetten, bijvoorbeeld door een erkenning als onroerendergoedgemeente te vragen of aan te sluiten bij een erkende intergemeentelijke onroerendergoeddienst, zal er een impact zijn op werking en financiën. Maar deze keuze berust op vrijwilligheid.

De keuze om een erkenning als onroerendergoedgemeente aan te vragen betekent ook dat een gemeente een gemeentelijk verbalisant onroerend erfgoed aanstelt. Maar het is niet zo dat elke erkende onroerendergoedgemeente een eigen gemeentelijke verbalisant moet hebben. Meerdere lokale besturen kunnen samen een gemeentelijke verbalisant aanstellen (bijvoorbeeld binnen de schot van een erkende intergemeentelijke onroerendergoeddienst waar ze allemaal lid van zijn).

Een erkenning als onroerendergoedgemeente betekent in de toekomst dat het lokaal bestuur aanspraak kan maken op een subsidie. Ook wanneer een lokaal bestuur als opdrachtgever van een archeologisch onderzoek geconfronteerd wordt met een verplicht uit te voeren onderzoek van aangetroffen menselijke inhumateresten zal een premie aangevraagd kunnen worden. Voor beide financiële ondersteuningsmechanismen geldt dat nu enkel de rechtsgrond gecreëerd wordt via dit wijzigingsdecreet. De precieze voorwaarden en modaliteiten worden nog verder geïmplementeerd via een aanpassing van het Onroerendergoedbesluit.

4. VERDER TRAJECT

Na de tweede principiële goedkeuring wordt het voorontwerp van decreet voor advies bezorgd aan de Raad van State.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar tweede principiële goedkeuring te hechten aan het bijgaande voorontwerp van decreet tot de wijziging van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 in uitvoering van de visienota lokaal onroerendergoedbeleid en de bijhorende memorie van toelichting;
- 2° de Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed te gelasten over voornoemd voorontwerp van decreet het advies in te winnen van de Raad van State, met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van 30 dagen, met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State.

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed

Matthias DIEPENDAELE